

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra DE FREMMEDE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 161. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353511674016.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Da den Gamle nogenledes var stillet tilfreds, og alting begyndte igjen at komme i sin Orden, spurgte min Moder, den unge Schliker ad, om hans Compagnon altid havde været saaledes - Han trak paa Skuldrene, og sagde, at, endskjønt han krævede Gud til Vidne, hvorlidet det var hans Sag, at tale ilde om noget Menneske, mindre om den man havde givet ham til Selskab, saa dog - da han selv saa tydelig havde røbet sig - og han, Herr Schliker desuden bar alt for stor en Ærbødighed, for min Moder, til at dølgte Sandheden for hende, naar hun spurgte ham derom, saa maatte han tilstaae - at de kun havde seet det mindste af Herr Frankhuysens Ugudelighed - Uagtet alle hans christelige, og retskafne Moders Formaninger, uagtet hans fromme Læreres ofte igjentagne Tugtelse; og, om jeg tør legge det til, sagde han og slog Øynene ned; uagtet mine egne kjærlige, og jeg kan sige broderlige Raad, har han altid været eens, 162

lige overgiven, lige halsstarrig, lige fræk og ugu-||delig - Naar hans egen Moder, som billigt lastede sine Tjeneste-Folk og andre for deres Synd og Ondskab, og forklagede dem for Herr Frankhuysen, understod han sig ofte at sige hende imod lige i Øynene, og at forsvare dem. Paa den Maade gjorde han hende engang Tort i et offentligt Selskab - Madame Frankhuysen havde ved en Hændelse gjemt en stor Sølv-Skee paa et Sted, hvor hun ellers kun pleyede at gjemme Linned, og det havde han seet - Da hun nogentid derefter savnede Skeen, og det, som let kan skee, var gaaet hende reent af Glemme; kunde hun ikke andet, end mistænke hendes Stuepige Vilhelmine, et sandt Verdens Barn, som gik med Kniplings Sætter og Øren Ringe, og overalt et skarnagtigt Menneske, for at have taget den - Da min Moder og hun, i saadanne Ting, har en fuldkommen Fortroelighed til hinanden, kunde hun engang, da vore Familier og fleere af NaboeAdelen var samlede, ikke undlade, at hvidske dette til hende - Af Van Vare maae hun have hvidsket temmelig høyt; thi Pigen, som just satte noget til rette i Stuen, havde hørt det, og var saa uforskammed at straffe hende for Usandhed i alles Paahør - Ved Gud Madame, sagde hun, De gjør mig Uret, De har Synd af at sætte en Skamklik paa en ærlig Pige - Madame Frankhuysen, der som billigt var, blev meget opbragt over denne Frækhed, sagde ganske høyt, at hun var et Skarn, og at hun ikke kunde sminke sig saaledes op af intet; hun soer paa at ingen havde forkommet Skeen uden hun, og at hun vilde trække dens Værdie af hendes Løn - Vilhelmine stak i at græde, og i det samme kom den unge Frankhuysen springende ind i Stuen - Uden at give sig Tid til at hilse nogen, løb han lige hen til Pigen, klappede hende meget uanstændigt paa Kinden, og spurgte hende hvorfor hun græd; og da hun havde sagt ham, at hans Mama beskyldte hende 163

for at have stjaalet den ene PotageSkee; løb han lige fra hende hen til en Commode, pegede paa en af Skufferne, og sagde gandske høyt, Der gjemte Mama den i Forgaars - Madame Frankhuysen, skjeldte ham for en næsviis og uforskammed Dreng, hun soer paa, som hun da heller ikke vidste det bedre, at hun aldrig havde gjemt andet, end fiint Linned i den Skuffe, hun befalede ham at tie - men alt forgjæves - Han blev ved at trætte hende imod med en Uforskammenhed, uden Lige - Den gamle Herr Frankhuysen, som - - imellem os at sige - - ikke er et Haar bedre, end hans Søn, og som altid var meget || ve-e-e-enlig mod Vilhelmine - (i det Herr Schliker saaledes trak paa dette Ord, gav han os et uefterabeligt Mistanke opvækkende Vink, som ingen af os kunde tage Feyl af) - og, som desuden - - - blev han ved, og bar sig ad, som en der sætter et Glas til Munden, og drikker det ud til Bunds - den gamle Herr Frankhuysen befalede tilsidst sin Frue, paa en meget myndig, og, om jeg tør sige det, grov Maade, at hun skulde lukke Skuffen op; og da hun ved et Vanheld havde forlagt Nøglen, var den unge saa uforskammed, at erindre ham, om sin Hoved-Nøgle; hvorpaa da Skuffen blev oplukket, og Skeen til Madame Frankhuysens største Forundring og Bestyrtelse, rigtig nok fundet - Hun leed den Ydmygelse, at hun maatte gjøre en Undskyldning, eller egentligere en Art af Afbigt, for sin skarnagtige Pige; og denne slog paa Nakken, gav sin unge Junker et meget forargeligt Smiil, og gik bort i fuld Triumpf over sin Frue - Nu vil jeg spørge, blev Schliker ved, om dette var en Opførsel mod en Moder, og om han ikke, som min Mama siden sagde mig, burde have advart hende om sin Feyltagelse i Enrom, da den skarnagtige Tøs engang var ham saa magtpaaliggende? - Men dette var langt fra ikke hans eneste Uforskammenhed af denne Sort - To gamle gudsfrygtige Koner som 164

havde Adgang og Ophold, i hans Forældres Huus, og som TjenesteFolkene og Undersaatterne var meget forbittrede imod, fordi de aldrig dulgte noget med dem, men uden Ophold underrettede deres Frue, om alle deres Ondskabs Paafund, spillede han hundrede Pudser, det ene verre end det andet, som det vilde blive altforvitløftigt at fortælle - Overalt gjorde han sig saa gemeen, at han var god Kammerradt med alle Bønder- og Tiggerdrenge i heele Naboelauguet, og han vilde heller lege og slaaes med dem, end han vilde omgaaes med os andre adelige Børn - som han da og tilsidst blev holdt for den største SlagsBroder der i Egnen - Hans Forvovenhed var uden Grændser - Som engang, da jeg sagde til en Bondepige, der forsømte sit Arbeide, for at staae og gabe paa hans Narrestreger, at hun skulde gaae sin Vey, og i det samme af Vanvare stødte noget haardt til hende, saa at en MelkeSpand, som hun havde paa Hovedet, faldt fra hende og trumlede ud i Kanalen; sprang han, saasnart han saa, at hun græd af Frygt for Hug af sin Moder, uden Betænkning ud, lige til Halsen, og hentede hende den igjen - || Han klavrede op paa alle Tage, og sprang over alle Plank-Værker, uden at lade sig afskrække enten ved den store Muelighed, hvert Øyeblik at brække Halsen, eller ved de Hug, hvorpaa han var ganske vis, naar han, som sædvanligt ved disse Leyligheder, rev sine Klæder i Stykker - Han var overalt saa ødsel med sit Tøy, at han var i Stand for at give den første Tiggerdreng han mødte, det beste af sine Sager, naar han intet andet havde ved Haanden, eller den kun bad ham derom - Og da han et Par Gange blev haardt straffed derfor, forbedrede han sig dog saa lidet; at han siden ikke allene ofte gjorde det endnu verre, men og af en utroelig Halsstarrighed, heller lod Huuden flaae afsig, end han engang vilde tilstaae, hvem han havde givet det til, som man savnede; eftersom han havde 165 mærket, at de første som han røbede, maatte give det tilbage, som han havde givet dem, og fik Hug til, saavel som han - Jeg har mange Gange hørt ham ærgre sin retskafne og fromme Lærere, med forfængelige og unyttige Invendinger; og mod Slutningen var det, som han selv har betroet mig, hans Sædvane, saasnart han vilde

have Lov, at quæle denne stakkels Mand, med saa mange Spørgsmaal, saamange Anmodninger om tydeligere Forklaring af et og andet; - at han gjerne lod ham gaae, og takkede Himmelen til, at han kunde faae Fred - Thi endskjønt man snart aldrig fandt ham læsende, og man tit, naar man formodede ham i Skoelen, kunde finde ham paa RygAasen af et Huus; saa havde han dog, ved sit hurtige Nemme, og sin stærke Hukommelse, Gud maae vide naar, faaet saa meget i Hovedet, at ikke allene han troede sig langt klogere end sin Præceptor, men at fleer, og i sær hans Papa var af samme Tanker - Men hvad hjælper det? - Om han og vidste alting, vilde dog hans Lærdom kun blive ham skadelig, og til desto større Fordømmelse, da han ikke vil lære, eller i det mindste ikke benytte sig af den eneste sande Viisdom, som dog hans fromme Lærere, saa troelig indskjærpede ham -